

Adriana Politaj

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

WSPIERANIE WZROSTU ZATRUDNIENIA I OGRANICZANIA BEZROBOCIA WŚRÓD OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH Z UDZIAŁEM DOTACJI BUDŻETOWYCH

Potrzeba wykonywania pracy zawodowej, szczególnie w warunkach utrzymującego się bezrobocia, jest jedną z podstawowych wartości każdego człowieka. Człowiek, który traci pracę, a tym samym możliwość zarabiania na życie, traci swój status, kontakt z ludźmi, szacunek do siebie, a nawet pewne prawa. Rolą państwa jest m.in. stworzenie sprzyjających warunków do zatrudniania osób i przeciwdziałanie niekorzystnym tendencjom w gospodarce, leżącym u podstaw powstawania bezrobocia. Jednym z ważniejszych obszarów działań państwa jest również wspomaganie słabszych grup społecznych, które bez odpowiedniego wsparcia z jego strony nie są w stanie, w wielu wypadkach, samodzielnie sprostać wyzwaniom stawianym przez gospodarkę rynkową.

Osoby niepełnosprawne, stanowiące w Polsce w 2002 r. 14,3% ogółu ludności kraju [*Wyjściowy Narzędzie...* 2004], doczekały się odrębnych rozwiązań instytucjonalnych i prawnych, mających wspierać ich integrację ze środowiskiem osób pełnosprawnych, w szczególności w zakresie zatrudnienia tych osób oraz przeciwdziałania bezrobociu wśród tej subpopulacji.

Model rehabilitacji zatrudnieniowej, realizowany w Polsce od początku lat dziewięćdziesiątych, oparto na dwóch finansowych filarach, tj. środkach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i środkach budżetu państwa – w formie dotacji i preferencji podatkowych. Oba te źródła finansowania działań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych stanowią m.in. formę finansowego zadośćuczynienia pracodawcom ponoszonych, zwiększonych kosztów zatrudniania tych osób. Przy czym różnią się zakresem i zasadami realizacji tego wsparcia oraz rozmiarami udzielanej finansowej pomocy.

W przypadku środków budżetowych podstawową formą finansowego wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest dotacja udzielana instytucjom i podmiotom zatrudniającym te osoby. Zgodnie z Ustawą z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych [DzU 1998 nr 1555, poz. 1014; nr 15, poz. 148, z późn. zm.], dotacja stanowi

element wydatków bieżących budżetu państwa i budżetów samorządowych. Dotacjami są podlegające szczególnym zasadom rozliczania wydatki budżetu państwa, przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego, a także jednostkom nie zaliczonym do sektora finansów publicznych. Dotacja może być zatem kierowana do jednostek samorządu terytorialnego czy do innych podmiotów prowadzących odrębną gospodarkę finansową, np. funduszy celowych, państwowych szkół wyższych i innych państwowych osób prawnych oraz do innych podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych. Mogą przybierać postać dotacji celowych, udzielanych na ściśle określone zadania, np. należące do kompetencji administracji rządowej, zlecone zaś innym podmiotom. Dotacje mogą występować również w postaci dotacji przedmiotowych. Celem takich dotacji – przyznawanych różnym podmiotom – jest utrzymanie na niezmiennym poziomie lub nawet obniżenie cen ściśle określonych towarów i usług (np. niektórych leków, sprzętu rehabilitacyjnego, podręczników szkolnych, usług dla rolnictwa itd.). Możliwe jest także udzielanie dotacji podmiotowych na dofinansowanie działalności bieżącej niektórych podmiotów, np. zakładów pracy chronionej.

Głównymi beneficjentami wsparcia finansowego państwa w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych są zakłady pracy chronionej oraz niektórzy pracodawcy nie posiadający takiego statusu. Pracodawcy mający status zakładu pracy chronionej mogą korzystać z wielu form dotowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie refundacji kosztów wynagrodzeń tych osób, w części dotyczącej składek na ubezpieczenia społeczne (innym tego typu wsparciem jest zwolnienie tych pracodawców z wpłat na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych). Jednakże najważniejszym wsparciem z punktu widzenia skali dotacji udzielanych przez państwo zakładom pracy chronionej jest finansowanie części składek na ubezpieczenia społeczne zatrudnianych pracowników, będących osobami niepełnosprawnymi.

Od 1 stycznia 1999 r. zaczął obowiązywać nowy system ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych. W miejsce jednolitej składki z tytułu ubezpieczenia społecznego, obowiązującej do końca 1998 r., wprowadzone zostały cztery rodzaje ubezpieczeń: ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie rentowe, ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie wypadkowe. W stosunku do osób niepełnosprawnych stosuje się zasady ogólne, wynikające z Ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przy czym przepisy Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych dają w tym względzie specjalne przywileje finansowe zakładom pracy chronionej [DzU 1997 nr 123, poz. 776, z późn. zm.; nr 160, poz. 1082; 1998 nr 156, poz. 1019; nr 99, poz. 628; nr 106, poz. 668; nr 156, poz. 1019; nr 137, poz. 887; nr 162, poz. 1118; nr 162, poz. 1126; 1999 nr 49, poz. 486; nr 90, poz. 1001; nr 95, poz. 1101; nr 111, poz. 1280; 2000 nr 48, poz. 550; 2001 nr 39, poz. 459; nr 125, poz. 1368; nr 129, poz. 1444; nr 154, poz. 1792; nr 154, poz. 1800; 2002 nr 100, poz. 923; nr 169, poz. 1387; nr 200, poz. 1683; nr 241, poz. 2074; 2003 nr 7, poz. 79; nr 90, poz. 844; nr 223, poz. 2217; nr 228, poz. 2262; nr 96, poz. 959; nr 99, poz. 1001].

W zakresie ubezpieczenia emerytalnego (19,52% – podstawy wymiaru składek) połowę podstawy jego wymiaru (9,76%), którą zwykle zobowiązany jest odprowadzać pracodawca, finansowana jest za niego przez budżet państwa. Drugą połowę tej składki pokrywa w imieniu pracownika Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W zakresie ubezpieczenia rentowego (13% – podstawy wymiaru składek) połowę podstawy jego wymiaru (6,5%) pokrywa w imieniu pracodawcy budżet państwa, drugą zaś połowę w imieniu pracownika – pracodawca, przekazując te środki do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Są to jedyne środki faktycznie przekazywane przez pracodawcę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu ubezpieczeń społecznych osób niepełnosprawnych zatrudnianych u tych pracodawców. Ubezpieczenie chorobowe w wysokości 2,45% podstawy wymiaru w imieniu pracownika opłacane jest przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Natomiast ubezpieczenie wypadkowe – 1,62% (stawka obowiązywała do końca 2002 r., a od 2003 r. istnieją zróżnicowane stawki w tym zakresie, bo od 0,97 do 3,86%) [DzU 2002 nr 199, poz. 1673; nr 241, poz. 2074; nr 200, poz. 1692; nr 203, poz. 1720] podstawy wymiaru – zamiast pracodawcy płaci również Fundusz.

W latach 1999–2003 w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego zastosowanie miały przepisy Ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym [DzU 1997 nr 28, poz. 153, z późn. zm.; nr 75, poz. 468; 1998 nr 117, poz. 756; nr 144, poz. 929; nr 162, poz. 1116; nr 137, poz. 887; 1999 nr 45, poz. 439; nr 49, poz. 483; nr 63, poz. 700; nr 70, poz. 777; nr 72, poz. 802; nr 109, poz. 1236; nr 110, poz. 1255; nr 110, poz. 1256; 2000 nr 12, poz. 136; nr 18, poz. 230; nr 95, poz. 1041; nr 122, poz. 1311; nr 122, poz. 1324; 2001 nr 88, poz. 961; nr 8, poz. 64; nr 126, poz. 1382; nr 97, poz. 1050; nr 154, poz. 1796; nr 52, poz. 539; nr 88, poz. 961; nr 126, poz. 1384; 2002 nr 74, poz. 676; nr 83, poz. 749; nr 241, poz. 2074; nr 230, poz. 1920] (obowiązujące do początku 2003 r.) oraz wprowadzone w ich miejsce przepisy o ubezpieczeniu zdrowotnym, znowelizowane Ustawą z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia [DzU 2003 nr 45, poz. 391, z późn. zm.; nr 73, poz. 660; nr 96, poz. 874; nr 122, poz. 1143; nr 128, poz. 1176; nr 135, poz. 1268; nr 166, poz. 1609]. Składka na ubezpieczenie zdrowotne, kształtująca się w wysokości od 7,5% w 1999 r. do 8,25% w 2004 r.,¹ obciąża w całości pracownika i podlega potrąceniu z zaliczki na podatek dochodowy pracownika, co oznacza, że nie wpływa ona na wysokość jego wynagrodzenia netto. W zakładzie pracy chronionej kwota ta zmniejsza wpływy na zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych z tytułu zaliczki na podatek dochodowy [Stankiewicz 1999] z tytułu zatrudniania pracowników.

Obowiązujące do końca 2003 r. przepisy ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych dawały prawo również innym (poza zakładami pracy chronionej) pracodawcom do refundacji z budżetu państwa kosztów osobowych pracodawcy z tytułu zatrudniania osób niepełnosprawnych. Pracodawcy nie posiadający statusu zakładu pracy chronionej, a zatrudniający w przeliczeniu na pełny

¹ W latach 1999–2000 wysokość składki wynosiła 7,5%, w latach 2001–2002 – 7,75%, w 2003 r. – 8%, a na 2004 r. – ustalono na poziomie 8,25% podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

etat mniej niż 25 pracowników, mogli otrzymać z budżetu państwa refundację części kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych – ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności – w postaci obciążającej pracodawców składki na ubezpieczenia emerytalne. Pozostali pracodawcy, tj. nie posiadający statusu zakładu pracy chronionej oraz zatrudniający co najmniej 25 pracowników (w przeliczeniu na pełny etat), z takich dotacji do końca 2003 r. nie mogli korzystać. Taki arbitralny podział pracodawców i przysługujących im dotacji różnicował warunki ekonomiczne zatrudniania osób niepełnosprawnych. Miało to niekorzystny wpływ na zachowanie równych warunków konkurencyjnych pomiędzy podmiotami zatrudniającymi np. 24 pracowników a zatrudniającymi np. 25 pracowników. Ci pierwsi pracodawcy bowiem mogli ponosić mniejsze koszty zatrudnienia osób niepełnosprawnych (dzięki partycypacji budżetu państwa), natomiast ci drudzy takiej możliwości od ustawodawcy nie otrzymali. Sytuacja taka zatem nie motywowała tych pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych i słusznie została zmieniona w 2004 r.

W sprawozdawczości budżetowej, którą Zakład Ubezpieczeń Społecznych przedkłada do Ministerstwa Finansów, w zakresie wydatków budżetu państwa dotyczących składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe za zatrudnione osoby niepełnosprawne w zakładach pracy chronionej i u pracodawców działających na otwartym rynku pracy, zatrudniających do 25 pracowników, powyższe wydatki przedstawiane są łącznie. Ujęte w ten sposób kwoty nie pozwalają na określenie poszczególnych kwot partycypacji budżetu państwa we współfinansowaniu kosztów wynagrodzeń zatrudnionych osób niepełnosprawnych w części dotyczącej składek na ubezpieczenia społeczne, skierowanych do zakładów pracy chronionej i do pracodawców działających na otwartym rynku pracy.

W latach 1999-2003 budżet państwa przekazał dotacje na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek na fundusze emerytalny i rentowy w części dotyczącej pracodawcy za zatrudniane osoby niepełnosprawne w zakładach pracy chronionej i na otwartym rynku pracy w łącznej kwocie 1 889 956 tys. zł (tab. 1).

Tabela 1. Dotacje budżetu państwa przekazywane na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek za zatrudnione osoby niepełnosprawne w zakładach pracy chronionej i na otwartym rynku pracy w latach 1999-2003

Rok	Składki za zatrudnione osoby niepełnosprawne (w tys. zł)	Liczba osób niepełnosprawnych objętych dotacją budżetową (w tys. osób)
1999	290 704	335
2000	377 979	321
2001	402 577	313
2002	391 341	311
2003	427 355	321

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Departamentu Finansów (Warszawa 2004) oraz danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – Wydziału Programowania Pomocy Publicznej i Analiz (Warszawa 2004).

Kwoty przekazywane do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tego tytułu wykazywały tendencję rosnącą (z wyjątkiem 2002 r.). W 1999 r. z budżetu państwa przekazano z tego tytułu kwotę blisko 291 mln zł, a w 2003 r. już o prawie 137 mln zł więcej.

Kwoty dotacji przekazywane z budżetu państwa nie powodowały istotnego wpływu na poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych. O ile w 1999 r. stosunkowo najmniejsza dotacja budżetowa z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne kierowana do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przypadła na największą liczbę zatrudnionych osób niepełnosprawnych, o tyle w 2001 r. stosunkowo wysoka kwota takiego wsparcia zatrudnienia osób niepełnosprawnych przypadła na relatywnie niską grupę zatrudnionych osób tego typu. Jedynie w 2003 r. wzrost kwoty dotacji zbiegł się ze wzrostem zatrudnienia osób niepełnosprawnych. W tym jednak roku wzrost liczby zatrudnionych osób niepełnosprawnych wynikał bardziej z nałożonego ustawowego obowiązku wzrostu liczby zatrudnionych osób w zakładach pracy chronionej (z 20 do 25 osób) niż z oferowanych korzyści finansowych w formie dotacji.

System dotacji budżetowych kierowanych do pracodawców wyraźnie preferował pracodawców działających na chronionym rynku pracy. Wynikało to zarówno z tego, iż wszystkie zakłady pracy chronionej mogły otrzymywać dotację budżetową z tytułu składek, jak i z ograniczeń dotacji kierowanych do pracodawców działających na otwartym rynku pracy jedynie do tych, którzy zatrudniali do 25 osób. System, który funkcjonował do końca 2003 r., nie ujmował więc pracodawców zatrudniających powyżej 25 osób i nie posiadających statusu zakładu pracy chronionej. Sytuacja w tym względzie zmieniła się po 1 stycznia 2004 r. Wprowadzone od 2004 r. radykalne zmiany systemu dotowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych [DzU 2003 nr 7, poz. 79] zmniejszyły dysproporcje występujące w poprzednich latach w zakresie dofinansowania zatrudnienia w zakładach pracy chronionej i u pracodawców działających na otwartym rynku pracy. Od 1 stycznia 2004 r. wprowadzono w życie przepisy dotyczące dofinansowań do wynagrodzeń zatrudnionych pracowników niepełnosprawnych. Regulacje wprowadzające dofinansowania do wynagrodzeń zawarte zostały w przepisach art. 26a-c Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. System miesięcznego dofinansowywania wynagrodzeń zastąpił obowiązujący do 31 grudnia 2003 r. system zwrotu części lub całości podatku od towarów i usług dla zakładów pracy chronionej (z dniem 1 stycznia 2004 r. uchyla się art. 14a Ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym, dotyczący zasad zwracania zakładom pracy chronionej części lub całości wpłaconej kwoty podatku od towarów i usług) [DzU 2003 nr 7, poz. 79].

Zgodnie z nowymi zasadami pracodawcy zatrudniającemu osoby niepełnosprawne, ujęte w ewidencji Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, przysługuje miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych, wypłacane co dwa miesiące w kwocie: 130% najniższego wynagrodzenia w przypadku osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, 110% najniższego wynagrodzenia w przypadku osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz 50% najniższego wy-

nagrodzenia w przypadku osób o lekkim stopniu niepełnosprawności (tab. 2). Tak więc, pracodawcom działającym na otwartym rynku pracy, a zatrudniającym, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, do 25 pracowników oraz pracodawcom przekraczającym ten pułap zatrudnienia, a osiągającym 6% zatrudnienia osób niepełnosprawnych, przysługuje dofinansowanie w wysokości 70% wymienionych kwot (130%, 110% i 50% najniższego wynagrodzenia). Jeżeli pracodawcy ci zatrudniają osoby niepełnosprawne, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, epilepsję oraz pracowników niewidomych, to kwota tego dofinansowania ulega podwyższeniu do poziomu 90% tych kwot, przy czym wysokość kwot dofinansowania uzależnia się od rodzaju pracodawcy oraz liczby zatrudnianych pracowników. Dotacje te przekazywane są już jednak nie bezpośrednio z budżetu państwa, lecz za pośrednictwem Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, na rzecz którego w ustawie budżetowej przewidziana jest dotacja m.in. na wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Tabela 2. Stawki i kwoty dotacji do wynagrodzenia przekazywane z tytułu zatrudnienia osób niepełnosprawnych obowiązujące od 2004 r.

Stopień niepełnosprawności	Rodzaj zakładu (% i kwota najniższego wynagrodzenia [*])		
	zakład pracy chronionej	zakład na otwartym rynku pracy (ze szczególnymi chorobami)	zakład na otwartym rynku pracy
Znaczny	130% (1040 zł)	117% (936 zł)	91% (728 zł)
Umiarkowany	110% (880 zł)	99% (792 zł)	77% (616 zł)
Lekki	50% (400 zł)	45% (360 zł)	35% (280 zł)

* Przez najniższe wynagrodzenie należy rozumieć minimalne wynagrodzenie za pracę obowiązujące w grudniu roku poprzedniego (w 2004 r. była to kwota 800 zł, w 2005 r. – 824 zł).

Źródło: [Januszewska 2004].

Pomimo idei zrównywania warunków dofinansowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zakładach pracy chronionej i działających na otwartym rynku pracy, korzystniejsze warunki zaoferowano zakładom pracy chronionej. Pracodawcy ci otrzymują pełną kwotę dofinansowania, czyli odpowiednio do stopnia niepełnosprawności 130%, 110% oraz 50% kwoty najniższego wynagrodzenia. Pozostali pracodawcy jedynie 70% kwot lub w szczególnych wypadkach 90% kwot dofinansowania.

Objęcie od 2004 r. dofinansowaniem ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (w części pochodzących z dotacji budżetowej) kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych wszystkich pracodawców miało poniekąd wyrównać zasady dotowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych i zwiększyć opłacalność ich zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Ten kierunek zmian w moim przekonaniu wydaje się słuszny, choćby ze względu na zdecydowanie większą liczbę przedsiębiorców działających na otwartym rynku pracy (udział zakładów pracy chronionej w ogólnej liczbie przedsiębiorców sięga zaledwie kilku procent, a liczba zatrudnio-

nych w nich osób niepełnosprawnych sięgała w 2003 r. 208 793 osób, czyli ok. 3,2% ogółu zatrudnionych w gospodarce kraju – z wyłączeniem rolnictwa i leśnictwa). Istnieją zatem rezerwy i bardzo duże możliwości zwiększenia zatrudnienia osób niepełnosprawnych, czyli przeciwdziałania bezrobociu, i ograniczania jego rozmiarów wśród tej subpopulacji poprzez zastosowanie zwiększonego wsparcia pracodawców działających na otwartym rynku pracy, których jest zdecydowanie więcej niż zakładów pracy chronionej. Należy tutaj dodać, iż pracodawcy działający na otwartym rynku pracy zatrudniali w 2003 r. prawie 112 000 osób niepełnosprawnych, czyli niewiele ponad 0,9% ogółu zatrudnionych w gospodarce (bez zatrudnienia w rolnictwie i leśnictwie)². Takie relacje wskazują na bardzo niski poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych u tych pracodawców w skali całej gospodarki. Występujące duże możliwości (rezerwy) w tym względzie wymagają dostatecznego systemu motywującego ich do wzrostu zatrudnienia. Potrzebny jest system zachęt finansowych stymulujących tych pracodawców do wzrostu zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Perspektywa zwiększenia zatrudnienia o osoby, które posiadają różnego typu schorzenia, i świadomość konieczności spełnienia określonych wymagań tych osób i przepisów prawa pracy dotychczas skutecznie zniechęcały tych pracodawców do podjęcia takich działań.

Dofinansowanie miesięczne osób niepełnosprawnych zatrudnionych u pracodawców działających na otwartym rynku pracy w kwocie maksymalnej (stan na koniec 2004 r.) 728 zł na pracownika zatrudnionego ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 616 zł z umiarkowanym stopniem oraz 280 zł³ z lekkim powinno wzbudzić wzrost zainteresowania ze strony pracodawców zatrudnianiem tych osób. Zwiększenie kwoty dotacji zatrudnienia osób ze szczególnymi schorzeniami u tych pracodawców, odpowiednio do kwot 936 zł, 792 zł oraz 360 zł, stanowić może ważny czynnik finansowy stymulujący wzrost zatrudnienia tego typu osób. Należy jednak dodać, iż kwota dotacji nie może przekroczyć wysokości rzeczywiście wypłacanego pracownikowi – osobie niepełnosprawnej – wynagrodzenia. Pracodawcy, którzy korzystają z dotacji składek na ubezpieczenia społeczne z budżetu państwa i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, otrzymają dotację do zatrudnienia tych osób w odpowiednio pomniejszonej, o sumy tych składek, kwocie.

W latach 1999-2003 stosowany system dotacji budżetowych z tytułu refundacji składek na ubezpieczenia społeczne przekazywanych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie okazał się jednak skuteczny, skoro nie rosło dynamicznie zatrudnienie osób niepełnosprawnych zarówno na otwartym, jak i na chronionym rynku pracy. Można zatem przypuszczać, iż kwoty przekazywane z tego tytułu (w tym okresie wyniosły łącznie 1,9 mld zł) nie były dla pracodawców wystarczającą rekompensatą za zwiększone koszty zatrudniania osób dotkniętych kalectwem. Ponadto system dotacji budżetowych, przekazywanych na rzecz pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej, jak i

² Opracowanie własne na podstawie pracy [Rola PFRON... 2004, s. 6-7] oraz danych Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej.

³ Kwoty ustalone na podstawie danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

działających na otwartym rynku pracy i zatrudniających do 25 pracowników, nie stymulował pozostałych pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Również zmniejszenie przywilejów zakładom pracy chronionej wpłynęło na zmniejszenie liczby tego typu przedsiębiorców, stąd też nie rosła wystarczająco liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych w warunkach chronionych. Taka sytuacja wymusiła więc zastosowanie innych działań wspierających zatrudnienie osób niepełnosprawnych. Istotnym krokiem w tym kierunku było rozszerzenie systemu dotowania zatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez objęcie dotacjami wszystkich pracodawców. Jednakże krótki czas funkcjonowania znowelizowanego systemu dopłat do zatrudnienia tych osób nie pozwala na prawidłowe określenie skuteczności ich stosowania. Na efekty tych działań trzeba będzie więc jeszcze poczekać przynajmniej kilka lat.

Literatura

- Januszewska M., *Jeśli zatrudnisz niepełnosprawnego*, „Rzeczpospolita” nr 263 z 10 listopada 2004 r.
Rola PFRON w systemie rehabilitacji, BIFRON, Biuletyn Informacyjny Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych 2004 nr 1.
Stankiewicz B., *Zakłady pracy chronionej*, „Gazeta Prawna” nr 20 z 18 maja 1999 r.
Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, GUS, Warszawa 2004.

PROMOTION OF EMPLOYMENT GROWTH AND UNEMPLOYMENT ALLEVIATION AMONG THE DISABLED BY MEANS OF BUDGETARY SUBSIDIES

Summary

Governmental implementation of social policy involves support for social groups that are especially susceptible to unemployment. Of those, one of the most significant is the sub-population of the disabled. Therefore it is addressed with numerous financing instruments, also in the form of budgetary subsidies. During the 1999-2003 period those amounted to PLN 1.9 billion. Until the end of 2003, the main beneficiaries of this form of support were the so-called supported employment enterprises and some employers active on open markets. Since 2004, subsidised employment of the disabled has been available to all enterprises employing disabled persons.